herpy

SALAMANDRY I TRASZKI

Traszka zwyczajna

Lissotriton vulgaris

Lissotriton vulgaris to mała, łatwo przystosowująca się traszka o długości 8-11 cm, która przez większą część roku żyje na lądzie i wchodzi do wody tylko na czas rozrodu. Wiosną samiec zyskuje falisty grzebień grzbietowy i intensywne barwy. Gatunek jest odporny w chłodnym akwaterrarium z zimowaniem i chętnie składa jaja, dzięki czemu można obserwować cały cykl życiowy.

Rodzina: Salamandridae Nazwa angielska: Smooth Newt Dawna nazwa: *Triturus vulgaris* **Słabe toksyny skórne**

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**8-11 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**0,3-5,2 g**
Długość życia	**4-14 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Półwodny**
Środowisko	**Mokradła i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Toksyny skórne	**Słabe** Umyj ręce po kontakcie i trzymaj palce z dala od oczu i ust
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**12-20 °C**
Temperatura w nocy	**8-15 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Akwaterrarium** głębokość 10-20 cm
Temperatura wody	**10-20 °C**
UVB	**Niewymagane**
Zimowanie	**5-10 °C** 8-12 tygodni
Pokarm	**Owady, małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe) i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Larwy w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W wodzie**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**100-500**
Czas do wyklucia	**8-35 dni**
Okres larwalny	**42-120 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Małe bezkręgowce wodne (rozwielitki, larwy komarów)**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Lissotriton vulgaris to mała, smukła traszka. Dorosłe samce osiągają 9-11 cm, samice 8-9 cm, a masa ciała wynosi 0,3-5 g. Poza okresem rozrodu obie płcie są żółtobrązowe do oliwkowobrązowych, a na lądzie skóra jest sucha i aksamitna. Brzuch jest pomarańczowy do białawego z ciemnymi plamami, a u samca plamy przechodzą również na gardło; to najważniejsza

cecha odróżniająca od *L. helveticus*, którego gardło jest zawsze bez plam. Samce mają na grzbiecie duże, okrągłe plamy, natomiast plamy samic są mniejsze i czasem tworzą nieregularne linie.

W wodzie samiec zmienia wygląd. Od tyłu głowy wzdłuż grzbietu i ogona wyrasta ciągły, falisty grzebień skórny, barwy stają się intensywniejsze, kloaka nabrzmiewa i ciemnieje, a dolna krawędź ogona otrzymuje pomarańczowy brzeg z niebieskawym połyskiem. Na tylnych palcach pojawiają się płatki skórne, ale nie ciągła błona pławna. Samica ma tylko niską listewkę skórną na grzbiecie i ogonie i pozostaje ubarwiona skromniej. Po okresie rozrodu grzebień zanika, a skóra znów staje się aksamitna.

Gatunek był dawniej zaliczany do rodzaju *Triturus*. Ma trzy uznane podgatunki: *L. v. vulgaris*, *L. v. ampelensis* i *L. v. meridionalis*, które różnią się głównie grzebieniem, płatkami skórnymi i budową ciała. Nazwa rodzajowa pochodzi od greckiego słowa oznaczającego gładki oraz od boga morskiego Trytona, a nazwa gatunkowa oznacza pospolity.

Skóra ma gruczoły śluzowe i jadowe. Trucizną jest tetrodotoksyna w niskich stężeniach, często poniżej progu wykrywalności, ale wydzielina może podrażniać błony śluzowe. Po kontakcie ze zwierzęciem umyj ręce i nie dotykaj oczu ani ust.

Temperament jest spokojny. Na lądzie zwierzęta są aktywne o zmierzchu i w nocy, ale w fazie wodnej często widać je w ciągu dnia. Na wolności żyją 6-14 lat, w niewoli zwykle 4-8 lat, a wyjątkowo ponad 20 lat.

Występowanie i środowisko

Lissotriton vulgaris ma jeden z największych zasięgów wśród europejskich traszek. Naturalnie występuje od Irlandii i Wielkiej Brytanii na zachodzie po Syberię i północny Kazachstan na wschodzie. Na północy sięga środkowej Fennoskandii, a południowa granica przebiega przez środkową Francję, północne Włochy, środkowe Bałkany i stepy Ukrainy i Rosji. *L. v. ampelensis* występuje tylko w Karpatach na Ukrainie i w delcie Dunaju w Rumunii, a *L. v. meridionalis* w północnej połowie Włoch, południowej Szwajcarii, Słowenii i Chorwacji.

Jest to gatunek nizinny, rzadko spotykany powyżej 1 000 m. *L. v. meridionalis* został introdukowany na północ od Alp w okolicach Genewy, a *L. v. vulgaris* w południowo-wschodniej Australii. Populacje introdukowane nie należą do naturalnego zasięgu.

> **Naturalny zasięg:** Irlandia, Wielka Brytania, Francja, Belgia, Holandia, Luksemburg, Niemcy, Dania, Norwegia, Szwecja, Finlandia, Estonia, Łotwa, Litwa, Polska, Czechy, Słowacja, Austria, Szwajcaria, Włochy, Słowenia, Chorwacja, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Serbia, Ukraina, Białoruś, Mołdawia, Rosja i Kazachstan.

ŚRODOWISKO

Lissotriton vulgaris dobrze radzi sobie w wielu typach siedlisk. Na lądzie żyje w lasach liściastych i mieszanych (unika gęstych lasów iglastych), na wilgotnych łąkach, na miedzach, w parkach i ogrodach, gdzie chowa się pod pniami i kamieniami oraz w norach drobnych gryzoni. Toleruje wpływ człowieka i często występuje blisko zabudowań.

Do rozrodu wykorzystuje nasłonecznione, stojące wody bez ryb, z dużą ilością roślin wodnych i wodą przez co najmniej trzy miesiące w roku: od kałuży po staw czy płytką zatokę jeziora. Jakość wody ma mniejsze znaczenie; gatunek toleruje pH od 4 do 9,6 i występuje nawet w lekko słonawej wodzie.

Największą część roku zwierzęta spędzają na lądzie, gdzie są najaktywniejsze nocą. Wędrówka do wód rozrodczych może zacząć się już w lutym, gdy gleba ma zaledwie 3-5 °C, a w północnej części zasięgu i w wyższych położeniach przeciąga się do lata. Zimę spędzają najczęściej na lądzie w kryjówkach wolnych od mrozu pod pniami lub w norach ziemnych, często po kilka osobników razem, ale pojedyncze zwierzęta zimują w wodzie.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzęta potrzebują zarówno części wodnej, jak i lądowej. Akwaterrarium o wymiarach 60 × 30 × 30 cm wystarczy dla maksymalnie 4 dorosłych osobników, a większe jest lepsze: większa powierzchnia wody daje zwierzętom miejsce w okresie rozrodu.

Część wodna ma głębokość 10-20 cm i dużo miękkich roślin wodnych, np. moczarkę (*Elodea*) lub wywłócznik, w których liście samica może zawijać jaja. Część lądowa zajmuje około połowy dna i ma postać skarpy, wyspy z kamieni lub pływającej platformy, tak aby zwierzęta mogły same przechodzić między wodą a lądem. Zastosuj wilgotne podłoże z nienawożonej

ziemi z warstwą mchu na wierzchu oraz kawałki kory, kamienie i korek jako kryjówki. Kora i drewno muszą być nieimpregnowane.

Zwierzęta łatwo wspinają się po szkle i przeciskają przez bardzo małe szczeliny, dlatego terrarium musi mieć szczelną pokrywę z drobną wentylacją. Utrzymuj część lądową wilgotną, ale nigdy przemoczoną. Świeżo przeobrażone młode żyją wyłącznie na lądzie i potrzebują zbiornika bez głębokiej wody.

TEMPERATURA

Lissotriton vulgaris lubi chłód. Temperatura w dzień wynosi 12-20 °C, a w nocy 8-15 °C. Około 20 °C to najwyższa temperatura, jaką zwierzęta powinny mieć przez dłuższy czas, a aktywne pozostają nawet do około 5 °C. Ustaw terrarium w chłodnym miejscu, bez bezpośredniego słońca i bez źródeł ciepła; światło dzienne przez okno od północy lub wschodu jest w porządku. W gorące lata pomóc może chłodziarka, wentylator nad powierzchnią wody lub piwnica.

Najlepsza temperatura do rozrodu to około 15 °C. Chłodny okres, po którym następuje wzrost temperatury, więcej światła i więcej pokarmu, wprowadza zwierzęta w kondycję rozrodczą.

Zimowanie odbywa się w 5-10 °C i trwa 8-12 tygodni, zwykle od listopada do lutego. Zwierzęta odpoczywają na lądzie w wilgotnym mchu lub liściach w pojemniku z otworami wentylacyjnymi, gdzie nie wyschną, i są regularnie kontrolowane. Jeśli terrarium stoi zamiast tego w nieogrzewanym pomieszczeniu, zwierzęta pozostają częściowo aktywne i są karmione co dwa tygodnie.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Miękka skóra szybko wysycha, dlatego część lądowa musi być wilgotna, z wilgotnością powietrza 80-100 %. Zraszaj część lądową odchlorowaną wodą raz lub dwa razy dziennie i pozwól, by ziemia i mech trzymały wilgoć, nie dopuszczając do zabagnienia podłoża. Jeśli zraszasz głównie jeden koniec, powstaje gradient wilgotności i zwierzęta mogą same wybierać. Dobra wentylacja zapobiega zastojowi powietrza i pleśni. Gdy jest zbyt sucho, zwierzęta kierują się do wody lub się chowają, a skóra staje się matowa i sucha.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Część wodna powinna mieć głębokość 10-20 cm i temperaturę 10-20 °C. Używaj odchlorowanej wody z kranu, wody z kranu odstanej przez kilka dni lub deszczówki; gatunek nie jest wybredny co do pH, ale chlor jest szkodliwy. Mały filtr o słabym przepływie utrzymuje wodę w czystości i ułatwia obsługę. Bez filtra co tydzień wymieniaj jedną trzecią wody, a resztki pokarmu usuwaj codziennie.

Dno może być gołe albo pokryte grubym piaskiem lub dużymi kamieniami, nigdy drobnym żwirem, który może zostać połknięty. Pływające rośliny i pływająca platforma pozwalają zwierzętom opuścić wodę, kiedy chcą. Jeśli spędzają więcej czasu na platformie niż w wodzie, faza wodna dobiega końca. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, dlatego środki czystości, mydło i krem do rąk nigdy nie mogą znaleźć się w pobliżu wody.

OŚWIETLENIE I UVB

UVB nie jest potrzebne temu gatunkowi, który żyje w ukryciu i jest aktywny o zmierzchu i w nocy. Zwierzęta unikają słońca. Zwykłe oświetlenie LED przez 10-12 godzin dziennie daje roślinom wodnym to, czego potrzebują, a więcej światła wiosną pomaga zwierzętom wejść w kondycję rozrodczą. Lampa nie może nagrzewać wody. Rośliny i kryjówki muszą zapewniać dużo cienia.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Lissotriton vulgaris zjada wszystkie małe zwierzęta, które jest w stanie połknąć. Na lądzie dorosłe osobniki dostają małe dżdżownice, małe ślimaki nagie, prosionki, białe robaki (enchytraeusy), mszyce, muszki owocowe i małe świerszcze. W wodzie przyjmują rozwielitki, larwy komarów, rurecznika i mrożoną ochotkę, a pod wodą biorą też kawałki ryb lub mrożony pokarm. Na lądzie nieruchomy pokarm prawie nigdy nie jest przyjmowany, więc pokarm lądowy musi być żywy.

Dorosłe zwierzęta karmi się dwa do trzech razy w tygodniu. Owady karmowe muszą być małe, bo gatunek jest niewielki. Zróżnicowana dieta sprawia, że suplementy są mniej istotne, ale dla młodych i dla samic w okresie składania jaj pokarm można oprószać wapniem i witaminami dla płazów.

Pod wodą zwierzęta są żarłoczne i podczas karmienia kąsają się nawzajem, a duży osobnik może zjeść znacznie mniejszego. Dlatego nie należy trzymać razem zwierząt różnej wielkości.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest pokojowy i można go trzymać w parach lub w grupach z przewagą samic nad samcami. W okresie rozrodu samce ścigają samice, więc więcej samic niż samców, dużo roślin i dobre kryjówki zapewniają spokój. Zwierzęta można trzymać razem z innymi małymi traszkami tej samej wielkości i o takich samych wymaganiach temperaturowych, ale nie z rybami, które zjadają jaja i larwy.

Skóra jest delikatna, dlatego zwierzęta należy brać do ręki tylko wtedy, gdy jest to konieczne. Jeśli trzeba przenieść zwierzę, zwilż ręce odchlorowaną wodą albo użyj małej siatki lub kubka. Trzymaj pokrywę zamkniętą: zwierzęta potrafią świetnie uciekać.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

W okresie rozrodu samca rozpoznaje się po grzebieniu skórnym, nabrzmiałej, ciemnej kloace i intensywnych barwach. Samica jest skromnie ubarwiona i ma tylko niską listewkę skórną. Poza okresem rozrodu płcie trudniej odróżnić, ale samiec ma ciemniejsze plamy, a jego kloaka jest nadal nieco większa. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po 2-3 latach; dobrze karmione osobniki w niewoli mogą osiągnąć ją w drugim roku życia. U młodych nie da się rozróżnić płci, więc do rozrodu potrzebujesz małej grupy, aby mieć pewność, że masz obie płcie.

GODY I KOPULACJA

Okres rozrodu wywołuje wzrost temperatury i długości dnia po chłodnym okresie. Wczesną wiosną zwierzęta przenosi się z części lądowej do obsadzonego roślinami zbiornika wodnego z pływającą platformą lub wystającymi kamieniami albo podnosi się poziom i temperaturę wody. Zwierzęta zwykle wchodzą do wody w ciągu kilku dni, a po kilku tygodniach samiec ma szatę godową.

Gody przebiegają według stałego schematu. Samiec pływa przed samicą, obwąchuje jej kloakę i macha ogonem, tak że substancje zapachowe płyną w jej stronę. Jeśli jest zainteresowana, podąża za nim i dotyka go pyskiem, a on składa na dnie spermatofor, który samica pobiera kloaką. Zapłodnienie jest wewnętrzne, a składanie jaj zaczyna się 2-14 dni później.

Rozród jest możliwy również bez właściwego zimowania, ale chłodny okres sprawia, że gody są żywsze. Około 15 °C w wodzie to wartość idealna.

JAJA I LARWY

Samica składa w ciągu sezonu 100-500 jaj, najwięcej u dużych, starszych samic. Jaja są składane pojedynczo, często nocą, a każde jajo zostaje zawinięte w liść rośliny wodnej, który samica zagina wokół jaja tylnymi kończynami. Składanie jaj trwa kilka tygodni, średnio około pięciu. Jaja mają 1,3-1,7 mm i są jasnobrązowe do szarozielonych, z otoczką galaretowatą 3-4 mm. Moczarka, wywłócznik i miękkie rośliny o szerokich liściach dobrze nadają się do składania jaj; jeśli ich brakuje, jaja są składane na kamieniach lub szkle. Można użyć pasków cienkiej folii, ale tylko z materiałów bezpiecznych dla płazów.

Dorosłe zwierzęta zjadają jaja i małe larwy, dlatego przenieś zawinięte liście lub dorosłe osobniki do osobnego zbiornika. W 18-21 °C wyklucie następuje po 8-15 dniach, w 12 °C może trwać nawet do 35 dni. Larwy mają przy wykluciu 6-10 mm, zewnętrzne skrzela, małe zawiązki przednich kończyn i dwa narządy czepne na głowie, którymi przyczepiają się do roślin. Przez pierwsze dni żywią się żółtkiem i leżą nieruchomo.

Następnie larwy stają się drapieżnikami i przyjmują tylko żywy pokarm: najpierw pierwotniaki i świeżo wyklute rozwielitki lub artemie, później większe rozwielitki, białe robaki, larwy komarów i inne małe zwierzęta wodne. Larwy karmi się codziennie. Przez pierwsze tygodnie wymieniaj jednorazowo najwyżej 10-20 % wody, aby warunki pozostały stabilne, i trzymaj larwy w czystej, chłodnej wodzie z dużą ilością roślin i bez zbytniego zagęszczenia, w przeciwnym razie duże zjadają małe. Larwy dorastają do 3-4 cm.

METAMORFOZA

Larwy przechodzą metamorfozę po 6-12 tygodniach, zależnie od temperatury i pokarmu; w zimnej wodzie przy małej ilości pokarmu może to trwać około czterech miesięcy. Tylne kończyny pojawiają się po przednich, a gdy wszystkie cztery są rozwinięte, skrzela i fałd skórny ogona zanikają, a barwy się zmieniają. W tej fazie larwy często jedzą mniej i jest to

normalne.

Obniż teraz poziom wody do kilku centymetrów i połóż kamienie, korek lub rośliny pływające, aby przeobrażone zwierzęta mogły wyjść bez utonięcia, i załóż szczelną pokrywę. Młode opuszczają wodę przy długości około 3 cm i są przenoszone do zbiornika lądowego.

Pojedyncze larwy przeobrażają się bardzo późno lub zimują w wodzie. Rzadko zdarza się, że zwierzęta osiągają dojrzałość płciową ze skrzelami i pozostają w wodzie przez całe życie; przyczyna nie jest znana.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode żyją na lądzie aż do osiągnięcia dojrzałości płciowej. Trzymaj je w wilgotnym, chłodnym terrarium z warstwą ziemi, mchu, kory i liści i karm je często najmniejszym żywym pokarmem: białymi robakami, skoczogonkami, mszycami, bezskrzydłymi muszkami owocowymi i małymi prosionkami, później małymi dżdżownicami. Białe robaki można wpuścić do ziemi, gdzie się rozmnażają i dają młodym coś do polowania. Trzymaj młode oddzielnie od dorosłych i posortowane według wielkości.

Młode mogą zimować chłodno i wilgotno w pojemniku z ziemią i mchem, tak jak dorosłe. Po 2-3 latach są dojrzałe płciowo i wiosną można je przenieść do akwaterrarium.

Zdrowie i częste błędy

Najważniejsze problemy w hodowli to:

- Upał: dłuższe okresy temperatur powyżej 20 °C stresują zwierzęta, osłabiają apetyt i mogą prowadzić do chorób i śmierci. Utrzymuj terrarium w chłodzie.
- Wysychanie: skóra jest delikatna i szybko wysycha, jeśli część lądowa nie jest utrzymywana w wilgoci.
- Infekcje grzybicze i owrzodzenia skóry, często po złej jakości wody lub przy zbyt wielu zwierzętach. Używaj czystej, odchlorowanej wody i regularnie ją wymieniaj.
- Zatwardzenie: drobny żwir i piasek mogą zostać połknięte. Stosuj gołe dno, gruby piasek lub duże kamienie.
- Larwy pływające brzuchem do góry: niedożywione larwy lub larwy trzymane w zbyt dużym zagęszczeniu mogą połykać powietrze. Umieść larwę w misce z tak małą ilością wody, aby nie mogła się obrócić, i podawaj obficie pokarm; powietrze zwykle uchodzi w krótkim czasie.
- Ranawirusy i inne infekcje, które mogą rozprzestrzeniać się w grupie. Zwierzęta z obrzękami, apatią, wylewami w skórze lub brakiem apetytu natychmiast przenosi się do osobnego zbiornika.

Grzyb *Batrachochytrium salamandrivorans* (Bsal) jest śmiertelny dla wielu salamander. Nowe zwierzęta trzyma się na kwarantannie, zanim zostaną połączone z innymi, każdy zbiornik ma własne wyposażenie, a ręce i narzędzia czyści się między zbiornikami. Zwierzęta, woda i narzędzia nigdy nie mogą mieć kontaktu z dziko żyjącymi płazami, a pokarm ze stawów z dzikimi płazami może przenosić zakażenie. Zwierzęta z hodowli rzadziej są nosicielami chorób i pasożytów niż zwierzęta z natury. Jeśli zwierzę zachoruje, zwróć się do weterynarza znającego się na płazach.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.